

Δημοφάνης Παπαδάτος

Εξελίξεις και προοπτικές της οικονομικής συγκυρίας

Δεν πέρασαν ούτε δύο μήνες από την ανάληψη της διακυβέρνησης της χώρας από το ΠΑΣΟΚ και οι προεκλογικές εξαγγελίες για άσκηση φιλολαϊκής οικονομικής πολιτικής στέλνονται στις ελληνικές καλένδες με ασυνήθιστα γρήγορους ρυθμούς. Η πρώτη ψυχρολουσία ήρθε με τον προϋπολογισμό, όταν η κυβέρνηση ανακοίνωσε προς τον εμβρόντητο ελληνικό λαό ότι η κατάσταση της οικονομίας δεν είναι τόσο «ανθηρή» όσο νόμιζε αλλά αντίθετα βρισκόμαστε στο χείλος της καταστροφής κάνοντας στροφή 180 μοιρών στο θέμα της οικονομικής της πολιτικής. Είναι δε σαφές πλέον ότι πρόκειται για έναν προϋπολογισμό που βρίσκεται στα χνάρια των προϋπολογισμών της Ν.Δ., και ο οποίος θέτει ως απόλυτη προτεραιότητα τη μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος στο 9,2% το 2010, από 12,2% φέτος, κι όχι την ανακούφιση των εργαζομένων, δηλαδή είναι ένας προϋπολογισμός που θα δυσχεράνει τη θέση της εργαζόμενης πλειονότητας και θα ευνοήσει την αστική τάξη.

Ακριβώς αυτό, δηλαδή το πώς θα

ευνοηθεί η αστική τάξη, φαίνεται ότι θα είναι το κύριο ζητούμενο για την οικονομική πολιτική και της τωρινής κυβέρνησης, όπως άλλωστε και της προηγούμενης. Η επιθυμία της ελληνικής αστικής τάξης και του πολιτικού της συστήματος; Όπως ακριβώς στο παρελθόν αξιοποίησε την ένταξη στην ΕΟΚ αρχικά και στην Ε.Ε. και το Ευρώ στη συνέχεια για να μεταβάλει τον εσωτερικό συσχετισμό των ταξικών δυνάμεων υπέρ της, θέλει να κάνει το ίδιο και σήμερα ώστε να δυναμώσει και τη διεθνή της θέση. Αυτό επιδιώκει να κάνει αξιοποιώντας τις «συστάσεις-πιέσεις» τής υποτιθέμενα «ανεξάρτητης» και «αμερόληπτης» γραφειοκρατίας της Ε.Ε., της ΕΚΤ και των διεθνών οργανισμών του κεφαλαίου (ΔΝΤ, ΟΟΣΑ) προκειμένου να επιτύχει για μια ακόμα φορά μιας στρατηγικής σημασίας νίκη σε βάρος της εργατικής τάξης και των συμμάχων της χωρίς ταυτόχρονα να πιεστεί σημαντικά η ίδια. Εντούτοις σήμερα αυτός ο ίδιος παράγοντας, δηλαδή ο διεθνής, που στο παρελθόν έδωσε στην ελληνική αστική τάξη τη δυνατότητα να ανατρέψει τον αρνητικό γι'

αυτήν μεταπολιτευτικό εσωτερικό συσχετισμό ταξικών δυνάμεων, αναδεικνύεται σε παράγοντα που είναι δυνατόν να οδηγήσει σε εξελίξεις οι οποίες ενδέχεται να βγάλουν την ταξική πάλη στην Ελλάδα εκτός ελέγχου με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Αυτός ο κίνδυνος γίνεται μάλιστα οξύτερος καθώς η παγκόσμια κρίση του καπιταλισμού έχει φέρει την όξυνση του ανταγωνισμού τόσο στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και διεθνώς, γεγονός που φαίνεται να έχει σοβαρότατες επιπτώσεις και για τον ελληνικό καπιταλισμό ο οποίος, όπως δείχνει και η τελευταία κερδοσκοπική επίθεση στα spread των ελληνικών κυβερνητικών ομολόγων, πιέζεται τόσο σε ό,τι αφορά την ένταξη του στον υπό διαμόρφωση νέο διεθνή καπιταλιστικό καταμερισμό εργασίας όσο και από τις διεθνείς αλλά και τις τοπικές ενδοϊμπεριαλιστικές διαμάχες που τείνουν να οξυνθούν. Αυτό εκτιμάται ότι κατά κύριο λόγο θα προσδιορίζει και την προοπτική της οικονομικής πολιτικής.

Γι' αυτό ακριβώς δεν λείπουν τα διλήμματα. Οι κύκλοι της άρχουσας τάξης φαίνεται να λαμβάνουν σοβαρά υπόψη τους παραπάνω κινδύνους. Αν και ο κοινωνικός πόλεμος ενάντια στην εργατική τάξη και τους συμμάχους της αποτελεί για το κεφάλαιο μονόδρομο απέχουμε πάρα πολύ από το να μπορούμε να πούμε ότι δεν υπάρχουν και αντιθέσεις στους κόλπους και της ίδιας της αστικής τάξης για θέματα τακτικής, δηλαδή στο πώς θα μπορέσει να υλοποιηθεί πιο αποτελεσματικά και με τις λιγό-

τερες αντιδράσεις η νέα πολιτική υπέρ του κεφαλαίου. Σ' αυτό το πλαίσιο θα πρέπει να ενταχθεί και η πρόσφατη «παρεξήγηση» ανάμεσα στον Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος και την κυβέρνηση. Παρ' όλα αυτά οι διάφοροι φορείς και μηχανισμοί της άρχουσας τάξης, άσχετα αν τελικά το καταφέρνουν ή όχι, σε καμία περίπτωση δεν παραιτούνται από την προσπάθεια να εμφανιστούν ενιαία και με ενιαία στρατηγική απέναντι στο λαό και τους εργαζόμενους ώστε να μπορέσουν με αποτελεσματικό τρόπο να παρουσιάσουν τα δικά τους στενά ταξικά συμφέροντα σαν συμφέροντα ολόκληρης της κοινωνίας.

Σε αυτή την προσπάθεια κυρίαρχο ρόλο έχει το ψευδοϊδεολόγημα σύμφωνα με το οποίο η ελληνική οικονομία βρίσκεται σε κρίση κατά κύριο λόγο εξ αιτίας των δικών της ιδιαιτεροτήτων και όχι λόγω της διεθνούς κρίσης, αφού αν κρίνει κανείς μέχρι τουλάχιστον και το πρόσφατο επεισόδιο του Ντουμπάι, η πορεία των αγορών (ανοδικά χρηματιστήρια, προσδοκίες για θετικούς ρυθμούς οικονομικής μεγέθυνσης διεθνώς) δείχνει ότι η διεθνής κρίση τείνει να ξεπεραστεί επιτυχώς τόσο από τους άλλους εταίρους στην Ε.Ε. και τις ΗΠΑ όσο και διεθνώς. Εκτιμούμε ότι τόσο η παραπάνω άποψη όσο και η πρόσφατα διατυπωθείσα θέση περί πιθανής χρεοκοπίας της χώρας (που αξιοποιήθηκε δεόντως από τους κερδοσκόπους), σε καμία περίπτωση δεν ευσταθούν αλλά αποτελούν κινδυνολογία του κεφαλαίου στην προσπάθεια που κάνει από τη μια πλευρά να τρομοκρατήσει το λαό

γύρω από την οικονομία και να περάσει έτσι ευκολότερα την πολιτική του και από την άλλη να αποκρύψει τον πραγματικό φόβο των κύκλων του που είναι η ολοένα μεγαλύτερη περιθωριοποίηση της ελληνικής οικονομίας λόγω της διεθνούς κρίσης και η αυξανόμενη δυναμική δραματικής υποβάθμισης του ελληνικού καπιταλισμού στο πλαίσιο τόσο της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και κατ' επέκταση του υπό διαμόρφωση νέου διεθνούς καπιταλιστικού καταμερισμού εργασίας.

Υπενθυμίζουμε ότι μέχρι τα μέσα της τρέχουσας δεκαετίας (2005-2006) η ευρωπαϊκή οικονομία (μέρος της οποίας είναι και η ελληνική) υστερούσε έναντι της αμερικανικής σε ό,τι αφορά τους ρυθμούς της οικονομικής μεγέθυνσης. Η διαφορά μεταξύ της οικονομίας των ΗΠΑ και της Ευρώπης αποδόθηκε από τους κύκλους του κεφαλαίου της Ε.Ε. στην έγκαιρη εφαρμογή από το κεφάλαιο στις ΗΠΑ των νέων τεχνικών απόσπασης απόλυτης και σχετικής υπεραξίας με τρόπο που κατά το δυνατόν πιο έγκαιρα να αντισταθμίζει την αύξηση της οργανικής σύνθεσης του κεφαλαίου. Αυτό συνεπάγεται τη θεμελιακή μεταβολή των εργασιακών σχέσεων υπέρ του κεφαλαίου με την καταπολέμηση και ουσιαστική διάλυση των συνδικάτων αλλά και την αποδόμηση των στοιχείων εκείνων του κοινωνικού κράτους που μειώνουν την κερδοφορία του κεφαλαίου (συναταξιοδοτικό-ασφαλιστικό σύστημα-κοινωνικές παροχές) και την επαναλειτουργία τους με όρους που να ενισχύουν αντί να μειώνουν την κερδο-

φορία (π.χ. εισαγωγή της έννοιας της «ανταποδοτικότητας» στις κοινωνικές παροχές, που ουσιαστικά καταργεί τη λεγόμενη «αλληλεγγύη των γενεών» του προηγούμενου συστήματος). Αξίζει να σημειωθεί ότι στις τρεις μεγαλύτερες χώρες της Ε.Ε. (Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία), παρό το γεγονός ότι οι επενδύσεις παγίου κεφαλαίου αλλά και η επένδυση σε νέες τεχνολογίες πολλές φορές κατά τις δεκαετίες του 1980 και 1990 ήταν οι υψηλότερες σε παγκόσμια κλίμακα, εξαιτίας της ισχυρής παρουσίας μεταπολεμικά του εργατικού κινήματος σε όλες του τις μορφές (κομμουνιστικό, σοσιαλδημοκρατικό-ρεφορμιστικό) δεν συνοδεύτηκε με ταυτόχρονη μεταβολή των εργασιακών σχέσεων και την αναμόρφωση του κοινωνικού κράτους με τρόπο συμφέροντα για το κεφάλαιο. Το γεγονός αυτό (τα κατάλοιπα του οποίου παραμένουν ισχυρά ακόμη και σήμερα προσδιορίζοντας πλευρές των τακτικών ορισμένων ευρωπαϊκών αστικών τάξεων κατά το χειρισμό της τρέχουσας κρίσης), είχε ως αποτέλεσμα η Ε.Ε. να «χάσει» σε ανταγωνιστικότητα έναντι των Αμερικανών ανταγωνιστών της. Παρ' όλα αυτά (και υπό το βάρος του ανταγωνισμού των κεφαλαίων), έστω και με κάποια καθυστέρηση βρίσκεται σε εξέλιξη μια γιγαντιαία προσπάθεια επαναδιευθέτησης τόσο των εργασιακών σχέσεων όσο και των στοιχείων του κοινωνικού κράτους υπέρ του κεφαλαίου κατά τα πρότυπα των ΗΠΑ η οποία ως αποτέλεσμα των επιπτώσεων της τρέχουσας κρίσης εκτιμάται ότι πρόκειται να διευρυνθεί τόσο σε έκτα-

ση όσο και σε βάθος. Η συζήτηση κατ' επέκταση που διεξάγεται στην Ε.Ε. για την επέκταση του εργάσιμου χρόνου (στις 65 ώρες), τη διεύρυνση της περιόδου διευθέτησης στην κατεύθυνση περαιτέρω ελαστικοποίησης και για τη μείωση των εργατικών μισθών με την οδηγία Μπολκενστάιν, για παράδειγμα, μόνο τυχαία δεν ήταν. Αντίθετα αποτελεί τη στρατηγική απάντηση του ευρωπαϊκού καπιταλισμού για την υπέρβαση της κρίσης και το κατεξοχήν πεδίο ταξικής αντιπαράθεσης την τρέχουσα ιστορική περίοδο. Ουσιαστικά, οι ευρωπαϊκές αστικές τάξεις επιχειρούν να αξιοποιήσουν την κρίση προς όφελός τους επιβάλλοντας μια ιστορικού χαρακτήρα μακροπρόθεσμη ήττα στις εργατικές τους τάξεις.

Το πρόβλημα για την ντόπια αστική τάξη όμως είναι ότι όπως εξελίσσεται η διεθνής κρίση τίθεται σε αμφισβήτηση η δυνατότητα συμμετοχής της στην παραπάνω «ευγενική» προσπάθεια των Ευρωπαίων καπιταλιστών. Αυτό γιατί η ελληνική οικονομία δέχεται της επιπτώσεις της πρώτης φάσης της ύφεσης με μεγάλη χρονική υστέρηση σε σχέση με την υπόλοιπη Ευρωπαϊκή Ένωση και ταυτόχρονα για δομικούς λόγους δεν φαίνεται να μπορεί να εξέλθει έστω και προσωρινά από την ύφεση αυτή επωφελούμενη από την όποια προσωρινή μάλ-

λον ανάκαμψη. Το γεγονός αυτό μαζί με την εκτίμηση ότι μπορεί να έρχεται και δεύτερη φάση της κρίσης που θα βρει την ελληνική οικονομία ήδη σε βαθιά ύφεση αποτελεί πραγματικό εφιάλτη για την άρχουσα τάξη, η οποία έχει κατ' επειγόντως ανάγκη από μια «ανάπαυλα» ή τέλος πάντων από μια «αναβολή της ταξικής πάλης» που θα της επιτρέψει να αναδιοργανώσει τις κοινωνικές της συμμαχίες τόσο ενδοταξικές όσο και διαταξικές. Γι' αυτό έρχεται σε αντιπαράθεση ακόμα και με την Ε.Ε. η οποία, αν και φαίνεται να δείχνει την «αναγκαία κατανόηση», δεν είναι καθόλου βέβαιο ότι θα τη δείξει (λόγω κυρίως των ενδοϊμπεριαλιστικών ανταγωνισμών που οξύνονται από την κρίση) στην έκταση που απαιτούν οι περιστάσεις για τον ελληνικό καπιταλισμό ώστε αυτός να μπορέσει να επιβληθεί τελικά στην εργατική τάξη, να αυξήσει το βαθμό εκμετάλλευσής της και να προβεί στις «αναγκαιές» αναδιορθώσεις που τελικά θα του επιτρέψουν τουλάχιστον να διατηρήσει τη θέση του. Από τα παραπάνω προκύπτει σαφώς και το ποια θα πρέπει να είναι η στάση του εργατικού και λαϊκού κινήματος απέναντι στα σχέδια της άρχουσας τάξης, καθώς είναι φανερό ότι παρά τις δυσκολίες υπάρχουν πλέον και τεράστιες αντικειμενικές δυνατότητες.